Παιδί με 2 Γονείς Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
A Child Needs 2 Parents AMKE
www.achildneeds2parents.gr

ΑΦΜ : 997038180
ΔΟΥ : Νίκαιας
ΓΕΜΗ : 163404007000

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Πειραιάς, 11/10/2026

Προς:

Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων

Διαρκή Επιτροπή Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης

Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Κοινοποίηση:

Κοινοβουλευτικές Ομάδες της Βουλής των Ελλήνων

Υπουργείο Δικαιοσύνης

Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας

Συνήγορο του Πολίτη / Συνήγορο του Παιδιού

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Θέμα: Αξιολόγηση της εφαρμογής του Ν. 4800/2021, αποτελεσματικότητα της οικογενειακής δικαιοσύνης και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού: Αίτημα κοινοβουλευτικού ελέγχου και θεσμικής παρακολούθησης.

Παναγή Τσαλδάρη 309
Νίκαια. ΤΚ: 18453
6977985471
6972055777
info@achildneeds2parents.gr
@achildneeds2parents.gr
@achildneeds2parents.gr
@achildneeds2parents

Παιδί με 2 Γονείς Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
A Child Needs 2 Parents AMKE
www.achildneeds2parents.gr

ΑΦΜ : 997038180
ΔΟΥ : Νίκαιας
ΓΕΜΗ : 163404007000

Εκτελεστική Σύνοψη

Η ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», φορέας της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιείται στην προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού και στη βελτίωση των θεσμών οικογενειακής δικαιοσύνης, θέτει υπόψη της Βουλής ένα κρίσιμο θεσμικό ζήτημα: εάν η Ελληνική Πολιτεία διαθέτει επαρκή, αντικειμενικά και αντιπροσωπευτικά δεδομένα ώστε να αξιολογήσει πώς εφαρμόστηκε στην πράξη ο Ν. 4800/2021 και ποια ήταν τα αποτελέσματά του για τα παιδιά και τις οικογενειακές τους σχέσεις.

Το ζήτημα έχει ήδη εισέλθει στον κοινοβουλευτικό έλεγχο με την Αναφορά 3250/31.08.2026 και την απάντηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης 238/14.10.2026. Η τελευταία έχει ιδιαίτερη θεσμική σημασία, καθώς αναγνωρίζει ότι κρίσιμα στοιχεία δεν μπορούν σήμερα να εξαχθούν συγκεντρωτικά και διακριτά, ενώ αναφέρει 73.582 αποφάσεις για την περίοδο 2021-2026 και προαναγγέλλει τη συγκρότηση Επιτροπής αξιολόγησης. Υπό τα δεδομένα αυτά, ζητείται τεκμηριωμένη αξιολόγηση της εφαρμογής του ισχύοντος πλαισίου, χωρίς να προδικάζονται τα συμπεράσματά της.

1. Από τον κοινοβουλευτικό έλεγχο στην αναγνώριση του κενού δεδομένων και της ανάγκης αξιολόγησης

Στις 08.06.2026 κατατέθηκε η υπ' αριθ. 5952 κοινοβουλευτική Ερώτηση, με την οποία ζητήθηκαν στοιχεία για τον τρόπο εφαρμογής του Ν. 4800/2021. Ακολούθησε η υπ' αριθ. 174/30.06.2026 απάντηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Στην απάντηση αυτή παρατέθηκαν στοιχεία για τον γενικό όγκο των οικογενειακών διαφορών. Ειδικότερα, για το 2025 αναφέρθηκαν 11.846 εισερχόμενες, 13.073 περαιωθείσες και 13.317 εκκρεμείς υποθέσεις οικογενειακών διαφορών/διατροφών, καθώς και δείκτης χρόνου εκδίκασης 372 ημερών, όπως αποτυπώνεται στην απάντηση του Υπουργείου. Το ίδιο το Υπουργείο διευκρίνισε ότι τα στοιχεία δεν αποτυπώνουν αναγκαστικά το σύνολο των οικογενειακών διαφορών, καθώς σημαντικό μέρος αυτών εξετάζεται στο πλαίσιο ασφαλιστικών μέτρων.

Στις 08.07.2026 η ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς» επανήλθε ζητώντας δημοσιοποίηση συγκεντρωτικών στοιχείων εφαρμογής του Ν. 4800/2021, ειδική πανελλαδική μελέτη της δικαστηριακής εφαρμογής του, μόνιμο μηχανισμό παρακολούθησης, δημόσια λογοδοσία, θεσμικό διάλογο και συλλογή μέσω JustStat ή άλλου αρμόδιου μηχανισμού δεδομένων για γονική μέριμνα, καθημερινή φροντίδα και επικοινωνία. Η παρέμβαση αυτή διαβιβάστηκε στη Βουλή με την Αναφορά 3250/31.08.2026.

Ακολούθησε η υπ' αριθ. **238/14.10.2026** απάντηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Η απάντηση αυτή **μεταβάλλει ουσιαστικά τη θεσμική βάση της συζήτησης**.

Σύμφωνα με την απάντηση του Υπουργείου, οι κρίσιμες πληροφορίες για τη γονική μέριμνα, την καθημερινή φροντίδα και την επικοινωνία περιλαμβάνονται στο σώμα των δικαστικών αποφάσεων, χωρίς να καταγράφονται ως διακριτά, δομημένα πεδία στο ΟΣΔΔΥ-ΠΠ και, συνεπώς, χωρίς να μπορούν σήμερα να εξαχθούν αυτοματοποιημένα σε συγκεντρωτική μορφή. Το γεγονός ότι κατά την περίοδο 2021-2026 εκδόθηκαν 73.582 αποφάσεις οικογενειακού δικαίου αναδεικνύει, επομένως, ουσιαστικό κενό ως προς τη δυνατότητα συστηματικής αξιολόγησης της εφαρμογής του οικογενειακού δικαίου.

Υπό τα δεδομένα αυτά, καθίσταται κρίσιμη η μεθοδολογία της εξαγγελθείσας αξιολόγησης, ώστε να μπορεί να διακριθεί εάν οι διαπιστούμενες δυσλειτουργίες ανάγονται στο ίδιο το νομοθετικό πλαίσιο ή στην ερμηνεία, εφαρμογή, εκτέλεση και οργανωτική λειτουργία του, σύμφωνα και με τις αρχές καλής νομοθέτησης και αξιολόγησης του N. 4622/2019.

2. Τα διαθέσιμα εμπειρικά στοιχεία επιβάλλουν διερεύνηση, όχι προκαταβολικά συμπεράσματα

Παρά το ανωτέρω κενό, οι διαθέσιμες επιμέρους μελέτες παρέχουν χρήσιμες εμπειρικές ενδείξεις ως προς τα ζητήματα που χρήζουν συστηματικής διερεύνησης.

2.1 Η μελέτη 431 αποφάσεων του Πρωτοδικείου Αθηνών

Η μεταπτυχιακή ερευνητική εργασία του Θωμά-Χρήστου Ευσταθίου, βασισμένη σε πρωτογενή ανάλυση 431 αποφάσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών των ετών 2019, 2020, 2022 και 2023, καταγράφει μετά την εφαρμογή του Ν. 4800/2021 πρώτες ενδείξεις ενίσχυσης της συνεπιμέλειας, χωρίς πλήρη μεταστροφή της προηγούμενης πρακτικής, καθώς και αντιφάσεις και αμφισημίες στη σταδιακή εφαρμογή του νέου πλαισίου.

2.2 Έρευνα αποφάσεων Πρωτοδικείου Πειραιώς

Η έρευνα δικαστικών αποφάσεων οικογενειακών διαφορών που πραγματοποίησε η ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς» στο Πρωτοδικείο Πειραιώς ανέδειξε ενδείξεις περιορισμένης εφαρμογής της κοινής επιμέλειας και χρόνου επικοινωνίας χαμηλότερου από το νομοθετικό σημείο αναφοράς του άρθρου 1520 ΑΚ.

2.3 Ποιοτική έρευνα της Βικτώριας Φριζή

Η μεταπτυχιακή έρευνα της Βικτώριας Φριζή στο ΠΜΣ Ψυχιατροδικαστικής του Τμήματος Ιατρικής του ΕΚΠΑ, με αντικείμενο τις εμπειρίες αποξενωμένων και μη αποξενωμένων χωρισμένων γονέων, καταγράφει, μεταξύ άλλων, αρνητικές εμπειρίες συμμετεχόντων από το νομικό σύστημα και προβληματισμούς σχετικά με την εξειδίκευση της ψυχολογικής και νομικής υποστήριξης.

Οι ανωτέρω μελέτες διαφέρουν ως προς το αντικείμενο, το δείγμα και τη μεθοδολογία τους και δεν επιτρέπουν γενίκευση των ευρημάτων τους στο σύνολο της ελληνικής οικογενειακής δικαιοσύνης. Παρέχουν, ωστόσο, επαρκείς εμπειρικές ενδείξεις για τον προσδιορισμό ζητημάτων που χρήζουν συστηματικής και αντιπροσωπευτικής διερεύνησης.

3. Η μελέτη τεκμηρίωσης της ΑΜΚΕ για τη νομολογία του ΕΔΔΑ

3.1 Αντικείμενο και μεθοδολογία της μελέτης

Η πρόσφατη μελέτη τεκμηρίωσης της ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», με τίτλο «ΕΔΔΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ», εξετάζει συστηματικά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με την προστασία της οικογενειακής ζωής, με ιδιαίτερη έμφαση στις ελληνικές υποθέσεις. Η μελέτη επικεντρώνεται στην επικοινωνία γονέα και παιδιού, στη γονική μέριμνα, στην ταχύτητα και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών, στην εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων, στην ακρόαση του παιδιού, στη χρήση κοινωνικών και ψυχολογικών αξιολογήσεων και στην αποκατάσταση των οικογενειακών δεσμών.

Η έρευνα δεν περιορίζεται στις καταδικαστικές αποφάσεις. Συνεξετάζει αποφάσεις στις οποίες διαπιστώθηκε παραβίαση και αποφάσεις μη παραβίασης, προκειμένου να αποτυπώσει τόσο τις περιπτώσεις στις οποίες το ΕΔΔΑ διαπίστωσε πλημμελή εκπλήρωση των υποχρεώσεων των εθνικών αρχών όσο και τα κριτήρια βάσει των οποίων έκρινε ότι οι υποχρεώσεις αυτές εκπληρώθηκαν επαρκώς. Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει την εξαγωγή θετικών προτύπων για την οργάνωση και τη λειτουργία της οικογενειακής δικαιοσύνης, χωρίς να εξομοιώνεται το αντικείμενο ή η έκβαση των επιμέρους υποθέσεων.

3.2 Επαναλαμβανόμενα ευρήματα από τις ελληνικές υποθέσεις

Η ελληνική νομολογία που εξετάζεται στη μελέτη εκτείνεται σε βάθος άνω των δύο δεκαετιών και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις υποθέσεις Kosmopoulou v. Greece, Tsourlakis v. Greece, Fourkiotis

v. Greece, Anagnostakis and Others v. Greece, Paparrigopoulos v. Greece, I.S. v. Greece, Tzioumaka v. Greece, M.P. and Others v. Greece και Doulgerakis v. Greece. Οι υποθέσεις αυτές δεν έχουν όλες το ίδιο πραγματικό αντικείμενο ή την ίδια έκβαση. Η χρονική τους επανάληψη και η θεματική τους σύγκλιση αναδεικνύουν, ωστόσο, επανεμφανιζόμενους άξονες προβλημάτων, όπως:

- υπερβολική διάρκεια των διαδικασιών,
- ανεπαρκής ή καθυστερημένη εκτέλεση των αποφάσεων και έλλειψη ταχέων πρακτικών μέτρων για την προστασία ή αποκατάσταση της σχέσης παιδιού και γονέα,
- ελλείψεις στη διαδικαστική προστασία και στην πρόσβαση σε κρίσιμες κοινωνικές ή ψυχολογικές εκθέσεις,
- καθυστερήσεις ή ελλείψεις στις πραγματογνωμοσύνες και στην κατάλληλη εξέταση της γνώμης του παιδιού,
- ανεπαρκής συντονισμός μεταξύ δικαστικών, κοινωνικών και διοικητικών φορέων.

3.3 Θεσμική σημασία των ευρημάτων και σύνδεση με την εθνική αξιολόγηση

Η μελέτη δεν υποστηρίζει ότι κάθε δυσλειτουργία της ελληνικής οικογενειακής δικαιοσύνης συνιστά αυτομάτως παραβίαση της ΕΣΔΑ ούτε ότι οι συγκεκριμένες αποφάσεις επιτρέπουν γενίκευση για το σύνολο των οικογενειακών διαφορών. Αναδεικνύει, όμως, ότι η προστασία της οικογενειακής ζωής πρέπει να είναι πρακτική και αποτελεσματική και ότι, ιδίως στις υποθέσεις που αφορούν παιδιά, η παρέλευση του χρόνου μπορεί να αποδυναμώσει το πρακτικό αποτέλεσμα της δικαστικής προστασίας.

Υπό το διαπιστωμένο κενό δεδομένων, η μελέτη δεν υποκαθιστά μια ανεξάρτητη και αντιπροσωπευτική εθνική αξιολόγηση, αλλά μπορεί να συμβάλει στον προσδιορισμό κρίσιμων δεικτών, ιδίως ως προς τη διάρκεια των διαδικασιών, την προσωρινή προστασία, την εκτέλεση των αποφάσεων, την ακρόαση του παιδιού, τις διεπιστημονικές αξιολογήσεις και την έγκαιρη προστασία ή αποκατάσταση της οικογενειακής σχέσης.

4. Το δικαίωμα του παιδιού να ακούγεται

Ιδιαίτερη θεσμική σημασία έχει η πρακτική εφαρμογή του δικαιώματος του παιδιού να εκφράζει την άποψή του στις διαδικασίες που το αφορούν. Το άρθρο 12 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε συνδυασμό με την αρχή του βέλτιστου συμφέροντος, καθώς και η Σύσταση CM/Rec(2025)4 του Συμβουλίου της Ευρώπης, ενισχύουν την απαίτηση ουσιαστικής και κατάλληλα

υποστηριζόμενης συμμετοχής του παιδιού, με εξατομικευμένη στάθμιση της ηλικίας, της ωριμότητας και των περιστάσεων.

Η κανονιστική κατοχύρωση του δικαιώματος, ωστόσο, δεν αρκεί, εάν η Πολιτεία δεν μπορεί να αξιολογήσει εάν, πόσο συχνά και με ποιον τρόπο εφαρμόζεται στην καθημερινή δικαστηριακή πρακτική. Για τον λόγο αυτό, η πρακτική εφαρμογή του δικαιώματος ακρόασης του παιδιού πρέπει να αποτελέσει αυτοτελή και μετρήσιμο δείκτη αξιολόγησης της οικογενειακής δικαιοσύνης, με κατάλληλη διαφοροποίηση ανάλογα με την ηλικία, την ωριμότητα και το είδος της διαδικασίας.

5. Η θεσμικά προβλεπόμενη εξειδίκευση της οικογενειακής δικαιοσύνης και η ανάγκη αξιολόγησης της εφαρμογής της

Η ανάγκη εξειδικευμένων δομών οικογενειακής δικαιοσύνης έχει αναγνωριστεί εδώ και δεκαετίες από τον εθνικό νομοθέτη. Ο N. 2447/1996, ιδίως στα άρθρα 48-50, προέβλεψε ειδικά τμήματα οικογενειακού δικαίου, ειδικά εκπαιδευμένους δικαστές και κοινωνική υποστήριξη του δικαστικού έργου. Στο ευρύτερο θεσμικό πλαίσιο προστέθηκε στη συνέχεια και ο N. 2502/1997, με τον οποίο κυρώθηκε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την άσκηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών, ενισχύοντας τη θεσμική διάσταση της προστασίας του παιδιού στις διαδικασίες που το αφορούν.

Υπό το πρίσμα αυτό, το κρίσιμο ζήτημα σήμερα δεν είναι μόνο η τυπική ύπαρξη των σχετικών νομοθετικών προβλέψεων, αλλά ο βαθμός πραγματικής και λειτουργικής εφαρμογής τους. Τρεις δεκαετίες μετά την αρχική θεσμοθέτησή τους, απαιτείται συστηματική αποτίμηση της λειτουργίας των σχετικών δομών, της στελέχωσης, της εξειδίκευσης και εκπαίδευσης των δικαστικών λειτουργών, της διαθεσιμότητας κοινωνικών και διεπιστημονικών υπηρεσιών και της γεωγραφικής κάλυψης, ώστε να διαπιστωθεί ποια στοιχεία του προβλεπόμενου θεσμικού μοντέλου έχουν πράγματι εφαρμοστεί και ποια θεσμικά ή οργανωτικά κενά εξακολουθούν να υφίστανται.

6. Συγκεκριμένα αιτήματα προς τη Βουλή των Ελλήνων

Υπό το φως των ανωτέρω, η ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς» ζητεί από τη Βουλή των Ελλήνων, στο πλαίσιο των κοινοβουλευτικών και ελεγκτικών της αρμοδιοτήτων, να εξετάσει τις δυνατότητες για τις ακόλουθες ενέργειες:

1. Πλήρης ενημέρωση για την εξαγγελθείσα Επιτροπή αξιολόγησης - Να ζητηθεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ενημέρωση για τη σύνθεση, την εντολή, τη μεθοδολογία, το χρονοδιάγραμμα και τους δείκτες αξιολόγησης, καθώς και για τη συμμετοχή ανεξάρτητων και επιστημονικών φορέων και τη δημοσιοποίηση των πορισμάτων.

2. Αναδρομική εθνική αξιολόγηση της εφαρμογής του Ν. 4800/2021 (2021-2026) - Να εξεταστεί η πραγματοποίηση ανεξάρτητης και αντιπροσωπευτικής αξιολόγησης της δικαστηριακής εφαρμογής του Ν. 4800/2021, με αντιπροσωπευτικό δείγμα δικαστικών αποφάσεων από διαφορετικές δικαστηριακές περιφέρειες, ώστε τα πορίσματά της να αποτελέσουν ουσιώδη βάση τεκμηρίωσης πριν από την εξέταση τυχόν ουσιαστικών μεταβολών του ισχύοντος πλαισίου.

3. Μόνιμος μηχανισμός συλλογής και δημοσιοποίησης δεδομένων οικογενειακής δικαιοσύνης - Να ζητηθεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την ανάπτυξη, μέσω JustStat/ΟΣΔΔΥ-ΠΠ, συστήματος δομημένων και ανωνυμοποιημένων δεικτών οικογενειακής δικαιοσύνης, ιδίως ως προς: (α) τη γονική μέριμνα, καθημερινή φροντίδα και επικοινωνία, (β) τη διάρκεια των διαδικασιών και την προσωρινή δικαστική προστασία, (γ) την ακρόαση του παιδιού και τις διεπιστημονικές αξιολογήσεις και πραγματογνωμοσύνες και (δ) την εφαρμογή, εκτέλεση και αποτελεσματικότητα των δικαστικών αποφάσεων.

4. Αξιολόγηση της εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου εξειδικευμένης οικογενειακής δικαιοσύνης - Να ζητηθεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης αξιολόγηση της πραγματικής και λειτουργικής εφαρμογής του σχετικού θεσμικού πλαισίου, ιδίως του Ν. 2447/1996 και του Ν. 2502/1997, ως προς τη λειτουργία ειδικών τμημάτων οικογενειακού δικαίου, την εξειδίκευση των δικαστικών λειτουργών, τις κοινωνικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες, τη στελέχωση και τη γεωγραφική κάλυψη, καθώς και ενημέρωση για τις πρωτοβουλίες πλήρους ενεργοποίησής του.

5. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Οικογενειακή Δικαιοσύνη - Να εξεταστεί η διαμόρφωση ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Οικογενειακή Δικαιοσύνη και τα Δικαιώματα του Παιδιού, με συγκεκριμένους στόχους, αρμόδιους φορείς, χρονοδιάγραμμα, χρηματοδότηση, μετρήσιμους δείκτες, και ετήσια δημόσια απολογιστική έκθεση.

6. Ειδική κοινοβουλευτική ακρόαση - Να εξεταστεί από τις αρμόδιες Επιτροπές της Βουλής η δυνατότητα πραγματοποίησης ειδικής συνεδρίασης ή ακρόασης για την κατάσταση της οικογενειακής δικαιοσύνης στην Ελλάδα, με συμμετοχή, κατά την κρίση της Βουλής, του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ανεξάρτητων αρχών, ακαδημαϊκών και επιστημονικών φορέων, ειδικών της παιδικής ψυχικής υγείας και κοινωνικών επιστημών και φορέων της κοινωνίας των πολιτών.

7. Καταληκτική θέση

Η κοινοβουλευτική παρακολούθηση της εξαγγελθείσας αξιολόγησης μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση της επιστημονικής επάρκειας, της διαφάνειας και της δημόσιας λογοδοσίας της διαδικασίας, ώστε οι μελλοντικές επιλογές για την οικογενειακή δικαιοσύνη να βασίζονται σε επαρκή και αντικειμενικά δεδομένα.

Η ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς» παραμένει στη διάθεση της Βουλής και των αρμόδιων Κοινοβουλευτικών Επιτροπών για την παρουσίαση των ανωτέρω μελετών και του σχετικού τεκμηριωτικού υλικού.

Με εκτίμηση,

Το Δ.Σ. της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρίας «Παιδί με 2 Γονείς»

Ζαχαράτος Γιάννης, 6977985471, info@achildneeds2parents.gr

https://www.achildneeds2parents.gr/

ΣΧΕΤΙΚΑ

Α. Κοινοβουλευτικός έλεγχος και επίσημες απαντήσεις

1. Κοινοβουλευτική Ερώτηση 5952/08.06.2026.

2. Υπουργείο Δικαιοσύνης, αρ. πρωτ. 174/30.06.2026.

3. Παρέμβαση ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», 08.07.2026.

4. Βουλή των Ελλήνων, Αναφορά 3250/31.08.2026.

5. Υπουργείο Δικαιοσύνης, αρ. πρωτ. 238/14.10.2026.

Β. Νομικό και θεσμικό πλαίσιο

6. Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ιδίως άρθρα 3, 9, 12 και 18.

7. Ν. 2101/1992 (ΦΕΚ Α΄ 192/2.12.1992), κύρωση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

8. Ν. 2502/1997 (ΦΕΚ Α' 103/28-05-1997), κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την άσκηση των Δικαιωμάτων των Παιδιών

9. Ν. 4800/2021 (ΦΕΚ Α΄ 81/21.5.2021), «Μεταρρυθμίσεις αναφορικά με τις σχέσεις γονέων και τέκνων, άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου και λοιπές επείγουσες διατάξεις», ιδίως οι τροποποιημένες διατάξεις των άρθρων 1511, 1513 και 1520 ΑΚ.

10. Ν. 2447/1996 (ΦΕΚ Α΄ 278/30.12.1996), ιδίως τα άρθρα 48 έως 50 για τα ειδικά τμήματα οικογενειακού δικαίου και τις κοινωνικές υπηρεσίες στα πρωτοδικεία.

11. Ν. 4622/2019, ΦΕΚ Α΄ 133/7.8.2019, ιδίως άρθρα 56 έως 64 για την καλή νομοθέτηση και την αξιολόγηση των ρυθμίσεων.

12. Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύσταση CM/Rec(2025)4 προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων και του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού σε διαδικασίες γονικού χωρισμού.

13. Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, Κατευθυντήριες γραμμές για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, 2010.

14. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καταληκτικές παρατηρήσεις για την Ελλάδα, CRC/C/GRC/CO/4-6, 28 Ιουνίου 2022.

Γ. Μελέτες και εμπειρική τεκμηρίωση

15. Θωμάς-Χρήστος Ευσταθίου, «Η νομολογία μετά τον Ν. 4800/2021 αναφορικά με τη συνεπιμέλεια των ανήλικων τέκνων», πρωτογενής ανάλυση 431 αποφάσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών.

16. Βικτώρια Φριζή, «Ψυχολογικές και νομικές εμπειρίες αποξενωμένων και μη αποξενωμένων χωρισμένων γονέων από τη δική τους οπτική γωνία στην Ελλάδα μετά τον Ν. 4800/2021», ΠΜΣ Ψυχιατροδικαστικής, Τμήμα Ιατρικής ΕΚΠΑ.

17. ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», Έρευνα Δικαστικών Αποφάσεων Οικογενειακών Διαφορών Πρωτοδικείου Πειραιώς, 2022.

Δ. Μελέτη τεκμηρίωσης και νομολογία του ΕΔΔΑ

18. ΑΜΚΕ «Παιδί με 2 Γονείς», ΕΔΔΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ, Οκτώβριος 2026.

19. ΕΔΔΑ, Kosmopoulou v. Greece, αρ. προσφ. 60457/00, απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 2004.

20. ΕΔΔΑ, Tsourlakis v. Greece, αρ. προσφ. 50796/07, απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2009.

21. ΕΔΔΑ, Fourkiotis v. Greece, αρ. προσφ. 74758/11, απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016.

22. ΕΔΔΑ, Anagnostakis and Others v. Greece, αρ. προσφ. 46075/16, απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2021.

23. ΕΔΔΑ, Paparrigopoulos v. Greece, αρ. προσφ. 61657/16, απόφαση της 30ής Ιουνίου 2022.

24. ΕΔΔΑ, I.S. v. Greece, αρ. προσφ. 19165/20, απόφαση της 23ης Μαΐου 2023.

25. ΕΔΔΑ, Tzioumaka v. Greece, αρ. προσφ. 31022/20, απόφαση της 9ης Απριλίου 2024.

26. ΕΔΔΑ, M.P. and Others v. Greece, αρ. προσφ. 2068/24, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2025, οριστική από 9 Δεκεμβρίου 2025.

27. ΕΔΔΑ, Doulgerakis v. Greece, αρ. προσφ. 5769/19, απόφαση της 9ης Ιουνίου 2026.